

שיל"ת

קונטרס

דפי יד שנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י

ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון קמח שנה ד' פרשת האזינו חודש תשרי שנת ה' תשפ"ד לפ"ק

קידושין לג. - למ:

**קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com**

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל" 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שגורה
בזאת לאבי מורי

הרה"ח ר' מרדכי שלמה הומינר
שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו

בהולדת נכדו בן לבנו

הרה"ח ר' אברהם צבי הי"ו

יה"ר מן קדם שמיא שיזכו לרוות ממנו
רוב נחת דקדושה ויזכו להכניסו בבריתו

של א"א בעתו ובזמנו ולגדלו לתורה

ולחופה ולמעשים טובים

אבי"ר

המברכים

מערכת דפירשנו

מה בגליון?

• הא דאמר ר' יוסף בר אבין בוא וראה כמה חביבה מלכה בשעתה שהרי מפניהם עומדים מפני תלמידי חכמים אין עומדים, והיינו להת"ח מה דקמים מפניו הוא על מלכה שעשה קודם, דהיינו על מה שהוא עסק בתורה, ומש"כ גבי מביאי זיכורים בזמן הבאת הזיכורים קמים מפניהם, הם חביבים יותר לאיירי במלכה בשעתה, קשה דא"כ גם גבי תלמידי חכמים יש לחלק לר' יוסף בין ת"ח שלומר בזמן הקימה לפניו או לא, דאם עכשיו הוא לומד ממילא הקימה מפניו הוא במלכה בשעתה, וכן יהיו חייבים בעלי אומנויות לקום מפניו, וזה קשה דלא מלינו לחלק בהכי גבי ת"ח בחיוב בעלי האומנויות לקום מפניהם? (הערה קכ"ו)

• הא דאמרו בגמ' דמלות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות גמר מתפילין מה תפילין נשים פטורות אף כל מלות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, והיינו דתפילין הוה מלות עשה שהזמן גרמא וכדביאר ברש"י משום דקסבר ליכה לאו זמן תפילין, ושבת ויו"ט לאו זמן תפילין, קשה גם על עצם הדבר שתפילין מלות עשה שהזמן גרמא הוא, וגם על הלימוד מיניה לכל מלות עשה שהזמן גרמא, דבתחילה יש לדון למה ייקרא תפילין מלות עשה שהזמן גרמא, הרי הוא חיוב בכל יום כל היום, ומה דבשבת ויו"ט אין מניחין תפילין זהו משום דהוה כהניחו כבר

התפילין, דהרי התפילין מניחים משום לאות הו"א, ושבת ויו"ט כזר אות הם, וממילא מה לאין מניחין התפילין בשבת לאו משום לאין זמנו הו"א, אלא משום שכזר נעשה מה שהתפילין כריכים לעשות, וגם מה דלילה לאו זמן תפילין גם זה אינו משום דהזמן אינו זמנו, אלא משום דלילה ישנים וחיישינן להפחה, וגם ציוס עכמו אין ליפן עם תפילין, וממילא אם היה במציאות שאין יושנים כלילה היה זמנו גם כלילה, וממילא בשביל כך אין לו ליקרא מצות עשה שהזמן גרמא, ולמה ייקרא בכך מצות עשה שהזמן גרמא. ועוד קשה גבי עכס הלימוד מתפילין, דהרי אם התורה רוצה לגלות לנו דמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות היה לה לכל הפחות לגלות לנו להדיא בחד מן המצוות או ללמד לאחרים, אבל כאן כל הלימוד הו"א מתפילין שבו עכמו אין לימוד לפטור נשים אלא מהיקש לת"ת? (הערה קל"א)

- הא דאמר רב שמעיה גבי המצוות דאמר התנא בהם שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז והקרן קיימת להם לעוה"ב לומר שאם היתה שקולה מכרעת, והיינו לכל אלו המצוות שמנו כאן קודם הם יותר משאר מצוות בזה שהם מכריעים הכף לטובה על אף דבחי הכף הו"א עומד, אבל גם הם אינם גורמים שיטיבו עמו בשביל מצוה אחת לבדה, קשה דא"כ מה יהא הדין במצוות תלמוד תורה, דהרי בה כתיב ותלמוד תורה כנגד כולם, וכי בה כן נאמר דמצוה אחת זו יטיבו לו ואפי' שרובו עוונות, ואם אין זה כך במה מצות ת"ת יותר מכל אלו המצוות? (הערה קמ"ג)

דף לג ע"א

קבו. בגמ' אמר ר' יוסי בר אבין
 בוא וראה כמה חביבה מצוה
 בשעתה שהרי מפניהם עומדים
 מפני תלמידי חכמים אין
 עומדים. היינו דהת"ח מה
 דקמים מפניו הוא על מצוה
 שעשה קודם, דהיינו על מה
 שהוא עסק בתורה, ומשא"כ גבי
 מביאי ביכורים דבזמן הבאת
 הביכורים קמים מפניהם, הם
 חביבים יותר דאיירי במצוה
 בשעתה. אבל קשה דא"כ גם
 גבי תלמידי חכמים יש לחלק לר'
 יוסי בין ת"ח שלומר בזמן
 הקימה לפניו או לא, דאם עכשיו
 הוא לומד ממילא הקימה מפניו
 הוא במצוה בשעתה, וכן יהיו
 חייבים בעלי אומנויות לקום
 מפניו, וזה קשה דלא מצינו
 לחלק בהכי גבי ת"ח בחיוב
 בעלי האומנויות לקו מפניהם,
 וצ"ע.

קבו. בגמ' אביי מבי הוה חזי ליה
 לאודניה דחמרא דרב יוסף
 דאתי הוה קאיפ. היינו דכיון

דרב יוסף רמכב רוכב על
 החמור ובא לקראתו לכך היה
 עומד לכבודו. אבל קשה דמנין
 לו דבמה שהוא רואה את
 אודניה דחמרא דרב יוסף שגם
 רב יוסף רבו רוכב עליו, הרי
 אפשר שהחמור הולך לו לבדו,
 או אחר רוכב עליו, ולמה לא
 המתין לראות את רב יוסף
 עליו לידע דצריך לקום. ואין
 לומר דבאמת המתין לראות
 שגם רבו רוכב עליו, דא"כ למאי
 נקט כלל אודניה דחמרא כאן,
 הרי די היה לו לומר דמעת אשר
 ראה את רבו רב יוסף מרחוק
 היה כבר קם מפניו. ואולי
 מרחוק לא היה מכיר בודאות
 דרב יוסף רבו הוא הבא לקראתו
 אלא ע"י סימן שהיה לו על
 אודניה דחמורו, ולכך נקט כאן
 אודניה דחמרא, ובאמת רק
 כשראה גם את רבו עליו היה
 קם, וזה אודניה היה הסימן
 המוכיח עליו נדרכ יוסף הוא,
 דמסתמא רק הוא היה רוכב
 עליו, או שגם היה ניכר לו דרבו

דף לג ע"ב

הוא היושב עליו והאודניה היה ראייה מוכחת לודאות הדבר.

קב. בגמ' אמר אביי נקמינן דאי מקיף חיי אביי מקיף ור' זירא מקיף. צריך ביאור דנראה מדברי הגמ' דהביאו מעשיהם של אביי ור' זירא שהיו מקיפים כמעשה הומכיה על הא דאי מקיף חיי. וקשה דהרי אביי מת בעודו צעיר דמבני עלי קאתו, ואיך ממנו יביאו ראייה לדבר. וצריך לומר דהיות ובני עלי היו מתים בכ' שנה, ואילו אביי חי עד ס' שנה, וכפי שאמרו בגמ' דמשום שעסק בתורה ובגמילות חסדים נוסף לו שנותחיים אלו, ממילא יש לומר דחלק בן התורה והחסד שעסק בו היה מה דהיה מקיף, דבזה קיים שניהם גם תורה דהרי איירי שבא ללמד בבית המדרש, וגם חסד הוא מה שהיה מקיף שלא להטריח, וממילא מצינו ראייה ברורה דאי מקיף חיי.

קכט. בגמ' איבעיא להו בנו והוא רבו מהו לעמוד מפני אביו. היינו דהיות והוא גם מחוייב לעמוד מפני בנו כיון שהוא רבו, ממילא אולי לא יהא בנו חייב בכבודו, וממילא לא יהא לו לקום מפניו. אבל באמת קשה מה הצד לומר דלא יקום מפני אביו, וכי משום דגם הוא מחוייב בכבוד בנו יהא בנו פטור ממצות כיבוד אב, הרי אב בכל גווני מצוות הבן לכבודו, ואפי' אם הוא רשע, וכ"ש האם הוא רק תלמידו, דהרי לא מצינו שהתורה תחלק במצוות כיבוד דכגון שהוא תלמידו שלא יהא מכבודו, וממילא יקומו שניהם זה לזה כל אחד ע"פ מצותו, זה משום כיבוד אב, וזה משום כבוד רבו. ועיין בר"ן במה דכתב בזה וע"פ דבריו נראה לבאר האיבעיא כך, דהיות ושניהם מחוייבים לכבוד זה את זה, ממילא יש לומר דשקולים נינהו, ולכך לא יקומו לא זה לזה ולא זה לזה, ויתקיים כיבודם

בלא כלום. והצד שכן לקיים המצוה, זהו משום דבאמת אינם שקולים וכל אחד מצוה אחרת לגמרי יש עליו, ולא יתקיים המצוה בשלא יעשו כלום, דאינם שקולים. ולפי זה יש לפרש האיבעיא אח"כ גבי מהו שיעמוד אביו מפניו, דלכאורה יקשה למה הביאוחו באיבעיא נפרדת ולא איבעיא לן בתחילה על שניהם, אלא דבאמת אין זה אותו איבעיא כנ"ל אלא כך יש לדון, דיש לומר דאינם כיבוד אב והרב שקולים והיות ואינם שקולים יש לומר דמצות כיבוד אב חשובה יותר מכיבוד הרב, וממילא יהא פגם במצוות כיבוד אב בקימת האב לבנו שהוא רבו, או דלמא הגם דאינם שקולים מ"מ אין זה סותר את זה אלא כל מצוה מטעם אחר הוא, ולכך הגם דלא יתקיים המצוה בלא קימה של מי מהם, מ"מ שניהם יכולים לקום זה לזה, וצ"ע בזה.

קל. בגמ' איבעיא לחו רכוב כמהלך דמי או לא אמר אביו ת"ש וכו'. היינו דעל אף שכבר מצינו

לעיל דאביו מכי הוה חזי ליה אודניה דחמרא דרב יוסף הוה קאים, דממילא מצינו דסבר דרכוב כמהלך וצריך לעמוד מפניו, מ"מ כשאבעיא לן בבית המדרש בדבר זה לא רצה אביו שישמכו עליו במעשה רב דכך הוא ההלכה, אלא רצה להביא ראיה למעשיו דמנין לו כן דרכוב כמהלך, וזה הביא ראיה מהא דת"ש טמא יושב תחת האילן, דמכך דגם גבי אבן המנוגעת אמרו דין זה על אף דהיא רכובה על האדם, משמע להדיא דכמהלך דמי.

דף לד ע"א

קלא. בגמ' ומצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות מנלן גמר מתפילין מה תפילין נשים פטורות אף כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ותפילין גמר לה מת"ת. היינו דתפילין הוה מצות עשה שהזמן גרמא וכדביאר ברש"י משום דקסבר לילה לאו זמן תפילין, ושבת ויו"ט לאו זמן תפילין, והלימוד בתפילין עצמו למד

בהיקש מתלמוד תורה כתיב שם
 ושננתם לבניך ולמידים מינה
 ולא לבנותיך. אבל באמת קשה
 גם על עצם הדבר שתפילין
 מצות עשה שהזמן גרמא הוא,
 וגם על הלימוד מיניה לכל מצות
 עשה שהזמן גרמא, דבתחילה
 יש לדון למה ייקרא תפילין
 מצות עשה שהזמן גרמא, הרי
 הוא חיוב בכל יום כל היום, ומה
 דבשבת ויו"ט אין מניחין תפילין
 זהו משום דהוה כהניחו כבר
 התפילין, דהרי התפילין מניחים
 משום דאות הוא, ושבת ויו"ט
 כבר אות הם, וממילא אין זה
 שבשבת ויו"ט אין צריכין אות,
 אלא דהם עצמם אות, וממילא
 מה דאין מניחין התפילין בשבת
 לאו משום דאין זמנו הוא, אלא
 משום דכבר נעשה מה
 שהתפילין צריכים לעשות,
 וממילא למה ייקרא בכך מצות
 עשה שהזמן גרמא. וגם מה
 דלילה לאו זמן תפילין גם זה
 אינו משום דהזמן אינו זמנו,
 אלא משום דבלילה ישנים
 וחיישינן להפחה, וגם ביום עצמו
 אין לישן עם תפילין, וממילא

אם היה במציאות שאין יושנים
 בלילה היה זמנו גם בלילה,
 וממילא בשביל כך אין לו ליקרא
 מצות עשה שהזמן גרמא, אלא
 אדרבא מה שעבדינן באותו זמן
 שהוא לילה הוא גורם שלא
 להניחו, אבל לא זמן מסויים הוא
 הגורם להניח דווקא בו תפילין,
 ומשא"כ במצות עשה שהזמן
 גרמא כגון שופר ולולב וכדומה
 דהזמן ממש הוא הגורם
 למצוותן, וממילא למה נלמוד
 מצות אלו מן התפילין. ועוד
 קשה גבי עצם הלימוד מתפילין,
 דהרי אם התורה רוצה לגלות
 לנו דבמצות עשה שהזמן גרמא
 נשים פטורות היה לה לכל
 הפחות לגלות לנו להדיא בחד
 מן המצוות או ללמד לאחרים,
 אבל כאן כל הלימוד הוא
 מתפילין שבו עצמו אין לימוד
 לפטור נשים אלא מהיקש
 לת"ת, ובאמת הוא גם הוקש
 למזוזה, וממילא למה נלמד ממנו
 לכל מצות עשה שהזמן גרמא
 שנשים פטורות. ועוד אם כל
 הלימוד בתפילין הוא מהיקש
 לת"ת, למה לא נלמד גבי

תפילין עצמו דיחא חייב בו בכל זמן כת"ת מן ההיקש, וממילא לא יהא תפילין כלל מצות עשה שהזמן גרמא, וכ"ש שלא ללמוד מיניה לכל מצות עשה שהזמן גרמא. ואולי יש לומר דבאמת כללים אלו לא נכתב בתורה להדיא אלא אנו צריכים להבין מדברי התורה מה הם כלליה, ואם נמצא איזה מקום ללמוד להדיא לפטור נשים אין ללמוד מינה לשאר מקומות, אלא אדרבא מה דבעינן שם לימוד הוא משום דשם התורה מיעטתו מכללו, וכגון בראיה לקמן דבעינן למיכתב זכורך למימר דלא תלמד מהקהל לחיוב, וממילא לכך אין לנו לחפש לימוד להדיא לדבר, אלא מבין השורות נלמד מה הכלל בזה, ולכך דווקא מתפילין דנלמד מהיקש מת"ת משם בעינן ללמוד דבכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, דלכך לא נכתב להדיא בתפילין דבר זה דהרי דינו ככללו ואין צורך למיכתב ביה מיעוט לנשים, אלא די בהיקש מת"ת, וגם ת"ת

גופיה הוצרך לפטור נשים דהוא דינו אינו ככללו, דהגם דהוה מצות עשה שלא הזמן גרמא מ"מ פטרו בו נשים, וממילא ניהא ללמוד דין זה בכהאי גוונא דווקא. ומה דתפילין אינו מצוה שזמנו גורם דווקא גם ניהא, דמ"מ מה שיש זמנים שאין מקיימים מצותו די בכך להחשיבו כמצות עשה שהזמן גרמא, ודווקא בו למידים הדין של כלל זה דהרי כשהדיו כהכלל אין צריך לימוד כלל וכנ"ל, ולכך גבי תפילין דלא היה ברור שהוא מן הכלל של מצות עשה שהזמן גרמא לכך בו מלמד דין זה כדי לומר דבאמת גם הוא למצות עשה שהזמן גרמא ייחשב. רק דבאמת בעצם הדין דבכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות צריך ביאור, מה הסברא לומר דדווקא במצות עשה שהזמן גרמא יהיו נשים פטורות, דלמה מה דהזמן גורם למצוה לבוא יהא פוטר את הנשים. ומה החילוק בין מצוות אלו למצוות שלא הזמן גרמא שהם כן חייבות בהם. ואולי יש

לומר דהיות ובמצוות אלו מצינו שיש זמנים שאין לקיימם ממילא ניהא גם לומר דיש גופים שאין חייבים לקיימם ואלו הם הנשים, ומשא"כ במצוות עשה שלא הזמן גרמא דלא מצינו זמן שאין צורך לקיימם, בהם גם לא שייך לומר דהיו גופים שלא יהו חייבים לקיימם, ודווקא היכא דכתיב להדיא הוא דשייך לומר כן וכגון במצוות תלמוד תורה.

דף לה ע"א

קלב. בגמ' וצריכא דאי אשמעינן הך קמייתא משום כפרה חס רחמנא עלה אבל דינין אימא איש דבר משא ומתן אין אשה לא. היינו דלכך לעונשים השוה הכתוב אשה לאיש דחם רחמנא עלה. עיין בתוס' שכבר הקשה דיהא כאן חס יותר אם לא היו מחייבין אותה כלל בחטאים דממילא לא תהא צריכא כפרה כלל. ותירץ דמ"מ איצטרך כפרה למקומות דכתיב ביה עונש לנשים בהדיא. אבל באמת קשה דהרי היכא דהוזכר

עונש לנשים בהדיא כבר ידעינן דנענשת ויש לה שם כפרה, אבל לכל עונשים והיינו להוסיף לה גם למקומות שלא נכתב להדיא עונש לה, למאי השוה הכתוב, הרי עדיין יקשה על זה דיהא חס יותר בלא חטא ובלא עונש. וצריך לומר בדוחק דכוונת התוס' להיכא שהוזכר חטא עלה בלא עונש, ועל זה הוזכר כאן עונש לכפר עלה. אבל מ"מ בעיקר דין זה קשה, דהרי גם אם צריכה כפרה למה נשוה אותה לאיש, הרי אפשר ליתן לה כפרה קטנה יותר ולפוטרה בעונש קטן, ובזה כבר יהא לה כפרה, ולמה ניהא לן דרך להשוותה לעונשים משווים ואילו לדינים וכדומה לא, דהרי אם בשביל שחם רחמנא עלה הוא, היה לה לפוטרה בעונש קטן, ומכך דלא עשה כן הכתוב יש לומר דשוו נשים לאנשים גם לדינים ולמיתות, וממילא מהו הצריכותא כאן כלל, וצ"ע.

דף לו ע"א

קלג. בגמ' ואביי מאי טעמא לא
 אמר כרבא אמר לך תפילין
 גופייהו מהכא גמר לה מה להלן
 מקום שעושים קרחה בגובהה
 של ראש אף כאן מקום הנחה
 בגובה הראש. היינו דסבר אביי
 דהיות ותפילין גופייהו צריך
 ללמוד דינו מקרחה ממילא אין
 ללמוד דיני קרחה מתפילין. אבל
 באמת קשה דהרי גז"ש היא
 דבר המלמד לצדדין, וכשם
 שלמדים צד אחד מן הצד השני,
 כך הצד השני יכול ללמוד דינים
 מן הצד הראשון, ולמה לא
 נאמר דגם קרחה ילמד מתפילין
 לפטור נשים, על אף שהוא
 עצמו לומד דין מקום הנחה
 מקרחה, דהרי אין בזה סתירה
 וכך הוא הלימוד של גז"ש. ועיין
 בתוס' דביאר דסבר אביי דאין
 הגז"ש בא ללמד דיני פטור
 וחיוב אלא רק היכן הוא בין
 העיניים, אבל באמת קשה דמה
 ההכרח ללמוד רק דין זה ממנו
 ולא שאר דינים. ועיין ברמב"ן
 דביאר דאחר שכבר יש לנו מה

ללמוד מן הגז"ש ואין זה מיותר,
 א"א ללמוד ממנו לפטור נשים
 בקרחה, דבזה הוא סותר הכלל
 שהשוה הכתוב אשה לאיש לכל
 עונשים שבתורה, דממילא רק
 היכא שיש הכרח ללמוד כנגד
 הכלל יש ללמוד, אבל כאן דכבר
 יש לנו לימוד אחר מן הגז"ש
 אין לנו ללמוד כנגד הכלל.

קלד. בגמ' הקבלות דכתיב והקריבו
 בני אהרן ואמר מר והקריבו זו
 קבלת הדם. נראה ללמוד מגמ'
 זו לימוד לעניינא דיומא יומי
 דבין כסא לעשור, דאם אדם
 רוצה להתקרב להקב"ה הרי
 אפשר לעשותו ע"י קבלות,
 היינו איזה קבלה טובה שיקבל
 על עצמו מכאן ולהבא, דממילא
 זהו דאמרו כאן קבלות דכתיב
 והקריבו, דע"י הקבלות והקריבו,
 ואם יעשה כן אזי יזכה לזה הקריבו
 זו קבלת הדם, היינו שע"י
 שיתקרב להקב"ה ע"י הקבלה
 טובה יזכה מידה כנגד מידה
 לקבלת הדם, היינו הדם הוא
 הנפש ובכך יזכה לשנה טובה
 ומתוקה ולגמר חתימה טובה.

דף לו ע"ב

קלה. בגמ' אלא הזאה דבן עוף דאתיה בק"ו מבן צאן ומה בן צאן שלא קבע לו כהן לשחיטתו קבע לו כהן להזאתו וכו'. היינו דבבן צאן מצינו להדיא דבעינן כהן להזאתו וכדביאר ברש"י מדכתיב וזרקו בני אהרן, ומשם נלמד גם לבן עוף מק"ו, וזהו ההזאה דמיירי הכא. אבל באמת קשה דאם גבי בן צאן כתיב להדיא וזרקו בני אהרן למה לא נאמר דבמשנה כאן איירי בבן צאן דהזאתו ע"י בני אהרן ולא בנות אהרן, וכמו בשאר הדינים שהביאו מי שכתיב בו דינו בהדיא בכתוב, ואפי' אם רוצים ללמוד ממנו גם לבן עוף אפשר אח"כ ללמוד גם ק"ו לשם, אבל לומר דהמשנה איירי בהא שלמידים בק"ו ולא במי שכתיב בו בהדיא למה, וצ"ע.

דף לו ע"א

קלו. בגמ' לחומרא פליג וה"ק ת"ק חוץ מן הערלה ומן הכלאים

דהלכתא גמירי לה וכו' אבל חדש בארץ אין בח"ל לא מ"ט מושב לאחר ירישה וישיבה משמע. היינו דמה דכתיב בכל מושבותיכם כוונת הכתוב לומר דגם בארץ אינה נוהג בכל זמן אלא רק אחר שכבר יהא מושבותיכם, דהיינו לאחר ירישה וישיבה משמע, ומשא"כ ר' אליעזר חולק דבכל מושבותיכם משמעתו בכל מקום שאתם יושבים. אבל באמת קשה איך כלל שייך לפרש הא דבכל מושבותיכם ללאחר ירישה וישיבה, הרי הכצטוב אומר 'בכל' מושבותיכם, ובשלמא אם היה כתוב רק במושבותיכם היה אפשר לפרשו דהיינו לאחר ירישה וישיבה, אבל עכשיו דכתיב 'בכל' מושבותיכם בפשיטות כוונת לכל מקומות מושבתיים והיינו בכל מקום שאתם יושבים, וצ"ע.

קלו. בגמ' או דלמא לקולא פליג

וה"ק ת"ק חוץ מן הערלה והכלאים דהלכתא גמירי לה וכו' חדש דמושב כ"מ שאתם יושבים משמע. אבל קשה דאיך

שייך לומר דת"ק כ"ש חדש קאמר, הרי חוץ מערלה וכלאים אמר ותו לא, משמע דחוץ משני אלו אין עוד יוצא מן הכלל. וצריך לומר דצד זה של האיבעיא יש לפרש רק למה דאמר לעיל ר' יוחנן (לד.) אין למידין מן הכללות ואפי' במקום שנאמר בו חוץ, והיינו דיש יוצא מן הכלל שלא נאמר גבי הכלל עצמו, ולכך שייך לומר דגם חדש אינו כהכלל שאמרו באן.

להקשות דהיה לו לתרץ לר' עקיבא דאנא אמינא גבי מושבותיכם לבד, כדכתיב גבי נסכים אל ארץ מושבותיכם, ולכך ניהא דמשמע לאחר ירישה וישיבה, ומשא"כ גבי שבת דכתיב בכל מושבותיכם דמשמע באמת דבכל מקום שאתם יושבים, וממילא מה היה הקושיא של ר"ע כלל, וצ"ע.

דף לח ע"א

דף לו ע"ב

קלה. בגמ' אי הכי אמר לו ר"ע הרי שבת שנאמר בו מושבות ואמר ליה שבת ק"ו היא נימא ליה אנא ביאה ומושב קאמינא. היינו דהיה יכול לחלק בין מקום שנאמר בו ביאה ומושב לשבת שנאמר בו מושב לבד, ולכך ודאי כוונת הכתוב לכל מקום שאתם יושבים. לפי מה שהקשינו לעיל מהא דכתיב 'בכל' מושבותיכם דמשמע יותר בכל מקום שאתם יושבים, דאם ללאחר ירישה וישיבה אתא למה נאמר בכל, א"כ יש עוד

קלט. בגמ' אי אפשר לומר עד בואם אל ארץ נושבת שכבר נאמר אל קצה ארץ כנען ואי אפשר לומר אל קצה ארץ כנען שכבר נאמר עד בואם אל ארץ נושבת. ביאר רש"י דארץ נושבת היינו עבר הירדן ואילך שהיא השובה ארץ סיוון ועוג, וקצה ארץ כנען היא בערבות מואב ושפת הירדן היא קצה כניסת ארץ כנען, והיות ושני מקומות הם מוכרחים לתרץ דבתחילה איירי עד מתי אכלו המן, ואח"כ איירי מתי הפסיק לירד המן והיינו כשמת משה. אבל קשה מה כלל הסתירה בין

שני מקומות הללו, הרי אפשר לומר דבביאתם לארץ סיחון ועוג שהיא מעבר לירדן דבשפתו היא קצה ארץ כנען עד שם אכלו המן, וממילא במקום אחד איירי וכלל אין כאן סתירה, ולמה יש להכריח דבארץ סיחון ועוג דאמרו בו עד בואם אל ארץ נושבת היינו בתחילת ביאם לארץ סיחון ועוג, וממילא לכך יהא כאן סתירה. וצריך לומר דבפשיטות עד הבואם משמע בתחילת ביאתם לשם ולא בסוף ביאתם לשם, וגם אם לא איירי בשני מקומות שונים למה כלל אמר הכתוב ב' מקומות עד בואם אל ארץ נושבת עד בואם אל קצה ארץ כנען, הרי די למימר חד מינייהו וכבר נדע היכן איירי, וכגון אל קצה ארץ כנען דממילא נדע דאיירי בארץ סיחון ועוג על שפת הירדן בכניסתם לארץ, אלא ודאי מה דכתיב שניהם דבתרי מקומות איירי, ולמימר כדתירצו בגמ' דבז' באדר הפסיק לירד, ואכלו ממנו עד ט"ז ניסן.

דף לה ע"ב

קמ. בגמ' תנן התם החדש אסור מן התורה בכל מקום ערלה הלכה והכלאים מדברי סופרים מאי הלכה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכתא מדינה. היינו דקבלו על עצמם בני המדינה שם לנהוג דין ערלה אצלם, ולכך מחמת המנהג נתחייבו בערלה גם בחו"ל, ועולא בשם ר' יוחנן חולק עליו דבאמת בהלכה למשה מסיני איירי, ולא במנהג בעלמא. וקשה לשמואל דאם איירי בהמנהג בעלמא למה נכתב כאן דין ערלה קודם לדין כלאים, הרי דין שהוא מדברי סופרים קודם לדין שהוא מנהג בעלמא, ולמה לא הקדימו בברייתא דין כלאים לדין ערלה, וצ"ע.

דף לט ע"א

קמא. בגמ' ותו חזויהו להחואגברא דקא זרע חטי ושערי בני גופני א"ל ניתי מר נשמתיה א"ל לא צהריתו לא קיימא לן בר' יאשיה דאמר עד שיזרע חטה

ושעורה וחרצן במפולת יד. צריך ביאור דהרי לעיל במעשה הקודם כשרצו לנדות את הזורע זרעים בהדי הדדי אמר להם לא חווריתו, והיה זה על מה דקיי"ל דאין איסור כלאים נוהג בחוץ לארץ, דהרי על הא דבעינן חטה ושעורה וחרצן במפולת יד לא היה יכול לומר להם שם כן, דהרי אין כתיב האיך דרע ההוא גברא את הזרעים, ואולי כך באמת היה זורע, וממילא אחר שראינו דעל דבר זה כבר היה דוחה הרצון לנדותו דאין נוהג כלאים בחו"ל, א"כ למה כאן היה לו צורך לומר לא צהריתו על הא דבעינן חטה ושעורה וכו', הרי די גם כאן למימר להו דאין כלאים נוהג בחו"ל, ולכך אין לנדותו, וצ"ע.

דף לט ע"ב

קמב. בגמ' אמר רב יהודה ה"ק כל העושה מצוה אחת יתירה על זכויותיו מטיבין לו ודומה כמי שמקיים כל התורה כולה. לכאורה קשה למה אם היתה שקולה מכרעת ויהא כמי

שמקיים כל התורה כולה, הרי להכרעה די שיוסיפו לו בה עוד כמצוה אחת, ובלבד שיהיו זכויותיו יותר מעוונותיו. ועיין בתוד"ה שאם דכבר הקשה קושיא אחרת בענין זה, דלכאורה למאי בעינן כלל הטבה זו שיטיבו עמו באלו המצוות שאם היתה שקולה מכרעת, הרי כבר נאמר בהקב"ה דאמת ממידותיו שהוא רב חסד והיינו שהוא חיטה כלפי חסד, דבמחצה על מחצה הוא מטה הכף לטובה, וממילא דבר זה הוא גם בשאר מצוות, ובמה נתיחדו מצוות אלו יותר מן השאר. ושם תירץ דכאן גבי מצוות אלו הטיבו בהם יותר דבהכרעת הכף ייחשב לצדיק גמור, ומשא"כ בשאר מצוות ארק לבינוני ייחשב והוכרע הכף לטובה. וממילא ניחא גם קושייתינו דאם לא נאמר דהוה כמי שמקיים כל התורה כולה לא יהא תוספת הטבה במצוות אלו משאר המצוות, וזהו הטבתם דהוה כצדיק גמור. רק דצריך ביאור דקדוק הלשון

שנקטו כאן כמי 'שמקיים' כל התורה כולה, הרי היה לו לומר כמי 'שקיים' כל התורה כולה, דהרי איירי כאן בהכרעת הכף על מעשים שכבר עשה. ואולי יש לומר דבזה רצו בגמ' לומר דרק אם יהא אח"כ מקיים כל התורה כולה, ולכל הפחות ישתדל בענין, אז יזכה למפרע שייחשב כצדיק גמור, אבל אם אח"כ ימשיך בחטאיו ולא ידאג לקיים התורה מכאן והלאה לא שייך שייחשב בזה לבד לצדיק גמור, אלא דבעינן כאן תשובה בנוסף לזה שחלק מינה הוא קבלה לעתיד.

קמג. מכלל דהנך אפי' בחדא נמי אמר רב שמעיה לומר שאם היתה שקולה מכרעת. היינו דכל אלו המצוות שמנו כאן קודם הם יותר משאר מצוות בזה שהם מכריעים הכף לטובה על אף דבחצי הכף הוא עומד, אבל גם הם אינם גורמים שיטיבו עמו בשביל מצוה אחת לבדה. אבל קשה דא"כ מה יהא הדין במצוות תלמוד תורה, דהרי בה כתיב ותלמוד תורה כנגד כולם,

וכי בה כן נאמר דבמצוה אחת זו יטיבו לו ואפי' שרובו עוונות, ואם אין זה כך במה מצות ת"ת יותר מכל אלו המצוות. ואולי יש לומר דמיירי באדם שאינו לומר לעצמו אלא במלמד גם לאחרים, ולכך בו כן שייך שאפי' יהא הוא רובו עוונות, מ"מ במצות ת"ת לבדה יכריע הכף לטובה ויטיבו לו בשבילה, דהיות ויש לו תוספת זכויות אלו במה שגם האחרים לומדים, ממילא בכך יכריע את הכף לטובה גם בעבורו, דזכויות של כל אלו נזקף לזכותו, וכגון באחר שבזכות תלמידו ר"מ זכה והעלאהו לגן עדן, וכ"ש שבלימד לרבים כן הוא. ואולי לפי זה כוונת התנא שם במה שאמר ותלמוד תורה כנגד כולם, אין כוונתו כנגד כל שאר המצוות הנאמרות לעיל, אלא כנגד כל אלו הלומדים בזכותו, וזהו כנגד כולם הלומדים הללו, וכאמת רק במצוה זו יטיבו לו עליה לבדה.